

A
Zseb
Rúmi

Kabir Helminski

*„The Pocket Rumi” című könyve alapján szerkesztette,
és a válogatott verseket magyarra fordította:*

Pék Gábor

Második, javított és bővített kiadás

2024. december 28.

Rubáiyátok

Kabir Helminski, Camille Helminski és Lida Saeedian angol fordítása alapján

33

Kényelemben és bőségben nevelt fel a Barát.
Ereből és bőrből szabta rám e rongyos testet.
Ez csak egy köntös, amit egy szúfi, a szív visel.
Az egész univerzum egy *tettye*¹,
és Ő az én Sejkem.

42

Nincs más társam, csak a Szerelem,
Nincs kezdet, nincs vég, nincs hajnal.
A Lélek belülről hív:
„Te, ki nem ismered a Szerelem útját,
szabadíts fel engem.”

388

Azt mondtam: a szívem egy csókot kér Tőled.
Te azt mondd: *egy csók ára az Élet*.
A szívem visszajött mellém és azt mondta:
„Ez egy olcsó előleg.”

403

Nekünk egy másik nyelv adatott,
És egy hely a menny és pokol mellett.
Kiknek a szíve szabad
más a lelkük,
egy másik bányából ásatott tiszta ékszer.

¹ Szúfi gyülekezőhely. Az angol fordításban a *khaneqah* szó szerepel itt. Ennek a magyar megfelelője a tekke, tekkije vagy a tettye szavak. Innen jön Pécs Tettye városrészének az elnevezése is.

556

Ó, napfénytörés, visszhangozzanak a részecskék,
hogy a légkör és a mennyek megforduljanak,
és hogy a lelkek, fej és kéz nélkül táncoljanak.
Hadd súgjam füledbe, hol történik mindez.

561

Ó, nép, gyönyörűbbek a holdsugárnál,
Hogy tudjátok elviselni sáros életeteket?
Megfullasztottátok magatokat a kocsmában,
Ébredjetek. Nappal van. Miért alszotok?

666

Bárki is akadjon fel fürtjeidben,
legyen halott vagy nemlétező, életre kel.
Te azt kéred tőlem, hogy ne fulladjak bele
a részegségbe, de ez kikerülhetetlen.
Aki bort iszik, lerészegedik.

670

Szerelmes vagyok Beléd.
Mi értelme nekem tanácsot adni?
Már megittam a mérget.
Mi értelme a cukorkának?
Azt mondják: „Verd láncba a lábait”,
de örült szívemet, nem tudják leláncolni.

682

Ki tanúsítja a létezés esszenciáját,
és lelt rá az ürességre az anyagiségben?
Ki tanúsítja a világegyetem Létét,
felismerve a létezésben a nemlétezést?

686

Az a dervis, aki a világegyetem titkait kínálja
minden pillanatban egy királyságot ajándékoz el.
Nem koldul kenyérért;
a dervis életet adományoz.

674

A Szerelemben nincs mélység vagy csúcspont,
sem tudatosság, vagy annak hiánya.
Nincsen vezető, sejk és tanítványok,
vannak viszont rejtett utak, kézügyesség és multságok.

667

Kinek keblében egy szemernyi szív is honol,
nehezen él meg Szerelmed nélkül.
Fürtjeid göndörödő fonákjaitól
örült az, ki józan marad.

1078

Legyél törekvő, mint a sólyom
és büszke, mint a leopárd.
Vadászatkor légy kegyes,
és győzedelmes háború tájt.

Ne foglalkozz túlságosan
a fülemülével és pávával.
Az egyik csak szó, a másik szín csupán.

1082

Eltöltöttem némi időt emberek között
de bennük hűséget se nem láttam se nem éreztem.
Jobb elrejtőzködni
az emberek színe előtt,
ahogy víz a vasban, és a tűz a kőben.

1088

Az igazság titkait felfedni nem lehet
túl sok kérdezősködéssel,
sem pedig lemondva minden vagyonról és dicsőségről,
hanem csak ötven után,
mikor már a szívetek és a szemetek véres.
E sok beszéddel senki nem leli útját az eksztázishoz.

1091

E világban oly sokan vannak jézusi lelkülettel telve.
Hogy lehet tele (mégis) ennyi hamis prófétával?
Hogy lehet tele szív-sötétítő sóoldattal,
amikor a világegyetem vízbőre
csordultig van ily tiszta vízzel?

1092

Van egy énem, ki makacs, részeges,
és nem törődik a saját dolgával.
Van egy Szerelmem, ki érzékeny,

türelmetlen és könnyen elszomorodik.
Tőlem Szerelmemig Isten a próféta.
És a Szerelmemtől hozzám Isten a hírnök.

1129

Azt kívánja, hogy keljek ki magamból.
Azt kívánja, hogy üljek szabadon.
Folyton terveket szőttem,
és most minden lánc szétszakítását kéri.

1131

Mindig meglátom a fájdalomban a gyógyírt.
Látom a finom ajándékot és hűséget
a mérges veszekedésben és árulásban.
Mikor lenézek, nem a földet látom.
És mikor felnézek, nem az égboltot.
Bármit is pillantsak meg, Te vagy az.

1133

Égető szomorúságod tüzére vágyom,
és fedezékbe húzódnék
küszöböd pora alá.
Haláltusát vívok betegségekkel,
és a Te jelenlétedből merítenék egy pillanatnyi boldogságot.

1238

Őrültképpen vagyok, de folyton a tanácsomat kérik.
Idegen vagyok, mégsem számúznak.

Olyanok, mint a tudatlan *hashishin*²,
akik éjjel jönnek,
és nem ismernek fel engem.
De hajnalhasadtával,
tudni fogják, hogy ki vagyok.

1243

Egy nap bort iszogatva romkocsmádban,
felajánlottam ezt a sárból és vízből készült köntöst
több borért cserébe.
Akkor láttam, hogy ez az egész világ
a Te romjaidból épült.
Folyton újraépül és én lerombolom azt.
Ezt tettem én.

1246

Mikor először hallottam a szerelemről
feladtam lelkemet, szívemet és szemeimet.
Azon tűnődtem vajon lehetséges-e,
hogy szerető és szerelme egy pár legyen?
Nem. Ők mindig is egyek voltak.
Nekem van csak kettős látásom.

1247

Aszkéta voltál
és énekessé változtattalak.
Néma voltál, és én bárdot csináltam belőled.
A világegyetemben senki nem ismert
vagy hallott felőled.
Leültettelek, és titkok feltárójává tettelek.

² Orgyilkos, bérgyilkos. Innen származhat az angol *assassin* szó is.

1616

Bábuk vagyunk Isten kezében.

Övé az erő, koldusok vagyunk mindannyian.

Miért próbáljuk állandóan túlszárnyalni egymást,
mikor ugyanaz a szülőházánk?

Gazalok

Önmagad gyökerének a gyökere

Ne menj el, jöjj közel.
Ne légy hitetlen, higgy.
Találd meg a méregben az orvosságot.
Jöjj, önmagad gyökerének a gyökeréhez.

Agyagból formázva, mégis a
bizonyosság anyagából gyúrva,
a Szent Fény Kincstárának őrzője -
jöjj, térj vissza Önmagad gyökerének a gyökeréhez.

Ha egyszer szert teszel az önzetlenségre,
kirángatnak az egódból,
és megszabadítanak sok csapdától.
Jöjj, térj vissza Önmagad gyökerének a gyökeréhez.

Az isteni teremtés gyermekeitől születél,
de a tekinteted túlságosan lesütöd.
Hogy lehetnél boldog?
Jöjj, térj vissza Önmagad gyökerének a gyökeréhez.

Habár egy kincset védő talizmán vagy,
egyben az enyém is.
Nyisd fel rejtett szemeidet
és jöjj, Önmagad gyökerének a gyökeréhez.

Az isteni fenség egy fénysugarából születél,
és egy jó csillag áldása rajtad.
Miért szenvednél nem létező dolgoktól?
Jöjj, térj vissza Önmagad gyökerének a gyökeréhez.

Egy gránitba ágyazott rubin vagy.
Meddig tetteted, hogy ez nem igaz?
Látjuk a szemeidben.
Jöjj, Önmagad gyökerének a gyökeréhez.

Annak a finom Barátnak a jelenléte hozott ide,

egy kicsit részeges, de gyengéd, elrabolta szívünket
tűzzel teli tekintetével; szóval,
jöjj, térj vissza Önmagad gyökerének a gyökeréhez.

A mesterünk és házigazdánk, *Shams-i Tabrīzī*³,
eléd tette az örök kelyhet.
Dicsőség az Istennek, mily ritka bor!
Szóval jöjj, térj vissza Önmagad gyökerének a gyökeréhez.

Az eszes

Az eszes mindig felvág;
a szerelmes folyton tévelyeg.
Az eszes elfut, a fulladástól félve;
Feloldódni a tengerben: a szerelem lényege.
Az eszesek pihenésüket tervezik;
a szerelmesek szégyenlik a lazítást.
A szerelmes mindig egyedül van,
még ha emberek is veszik körül;
mint víz és olaj, ő elkülönül.
Azaz ember, ki egy szerelmesnek
tanácsokat osztogat, el semmit nem ér.
Gúnyt űz belőle a szenvedély.
A szerelem olyan, mint a pézsmá: a figyelmet vonzza.
A szerelem egy fa és a szerelmesek az árnyéka.

Ez a házasság

Szálljon áldás e fogadalmakra és házasságra.
Legyen ez a házasság édes tej,
olyan, mint a bor és halva.
Hozzon e házasság gyümölcsöt és árnyékot,
mint a datolyapálma.
Legyen ez a házasság tele nevetéssel,

³ Rúmi mestere. Az angol fordításban itt Shamsi Tabrizi áll.

legyen minden napunk egy nap a paradicsomban.
Legyen ez a házasság az együttérzés jele,
a boldogság pecsétje itt és a túlvilágon.
Legyen e házasságnak igaz arca és jó hírneve,
egy olyan szívesen látott előjel,
mint a hold a tiszta kék égbolton.
Kifogtam a szavakból, hogy miként
fonódik össze a lélek ebben a házasságban.

A Szerelem vonzása

Amikor Hallaj egységre lelt szerelmével,
jó, hogy ez az akasztófán történt.

Egy kalapnyi ruhadarabot kaptam le kabátjáról,
és ez betakarta eszemet, fejemet és lábamat.

Kihúztam egy tövist kertjének kerítéséből,
s ez azóta is szakadatlan a szívembe hatol.

Egyik reggel egy kevés az Ő borából
oroszlánvadásszá változtatta a szívemet.
Igaz, hogy ez a szétválasztottság, melyet éreztetett velem
szörnyetegként lapul a szívem mélyén.

Mégis a mennyek vad és betöretlen csikóját
az Ő szerelmének kezei edzették.
Bár az értelem kimunkált és megvan a maga dicsősége,
kalapját és ruháját zálogba adta egy pohár szerelemért.

Sok szív keresett menedéket e szerelem elől,
de az megragadja és húzza őket saját hajlékához.

Egy hideg nap egy medvebőr úszott le a folyón.
Mondtam egy embernek kinek nem volt ruhája,
„Ugorj be és húzd ki.”

De a medvebőr egy élő medve volt,
és az embert, aki oly lelkesen ugrott be
annak karmai közé került, amit meg akart ragadni.

„Engedd el” - mondtam, „A küzdelemmel semmire nem mész”
„Engedjem el? A kabát nem enged el engem!”
Csend. Csak egy célzás. Kinek kell kötetnyi történet?

Keressd a sötétséget

Ülj a barátaiddal, ne menj vissza aludni.
Ne süllyedj el, mint a hal a tengerfenékre.

Hullámozz, ahogy az óceán,
ne szórd szét magad, mint a vihar.

Az élet vizei a sötétségből áradnak,
Keressd a sötétséget, ne menekülj előle.

Az éjjel utazók tele vannak fénnel,
ahogy Te is; ne hagyd el ezt a társaságot.

Légy éber gyertya egy aranytálban,
ne csússz bele a mocsokba, mint a higany.

A hold az éjjel utazóknak jelenik meg,
légy éber telihold idején.

A szív romjai

Szobrász vagyok, formák formálója.
Minden pillanatban egy bálványt formálok.
De aztán Előtted, beolvasztom őket.

Életre kelthetek száz formát is

meztöltve őket lélekkel,
de a Te arcodat látva,
kedvem lenne tűzbe vetni őket.

Csupán meztöltöd e részeges poharát,
vagy tényleg a józanok ellenére vagy?
Te vagy az, ki minden házat mit építetek
romba dönt?

A lelkem a tiédbe ömlik és összekeverednek.
Mivel lelkem magába szívta illatodat,
ezért dédelgetem.

Minden csepp kiömlött vérem
üzeni a földnek:
„Egyesülök a Szerelmemmel
mikor szerelmeskedek.”

Ebben a sárból és vízből készült házban,
romba dönt a szívem.
Lépj be e házba Szerelmem, vagy hagyj elmenni.

Mert nem tudok aludni

Mert nem tudok aludni
ezért éjjel zenélek.
Azok aggasztanak,
kiknek arca tavaszi virág színű.
Nem tudok aludni, türelmem sincs,
sem hírnevem, sem pedig szégyenérzetem.

A bölcsesség ezer köntöse hagyott el.
Minden jó modorom ezer mérföldre futott.

A szív és az elme
haragszanak egymásra.

A csillagok és a hold irigykednek egymásra.
E távolságtartás miatt a fizikai világegyetem
egyre szorítóbb és szorítóbb.

A hold így szól: „Meddig maradok
még felfüggesztve nap nélkül?”
A Szerelem belső ékköve nélkül,
pusztuljon el létezőm kirakatja kőről kőre.

Ó, Szerelem, ezer néven hívtak Téged,
Te, aki tudod hogyan kell a bort önteni
a test kelyhébe,
műveltséget adtál kultúrák ezreinek,
Te, aki arc nélküli vagy, mégis ezernyi az arcod,
Ó, Szerelem, Te, aki a türkök, európaiak és a zanzibáriak
arcát formálod,
adj nekem egy pohárral az üvegedből,
vagy egy maréknyi *bhenget* az ágadról.

Húzd ki a dugót még egyszer.
Akkor ezer főnököt látunk majd leborulni,
és eksztatikus trubadúrok körét játszani.
Ekkor a függő felszabadul sóvárgásából,
és feltámad,
és áhítattal áll az Ítélet napjáig.

*Válogatott költemények a
Mathnawiból*

Kabir & Camille Helminski angol fordítása alapján

Mikor egy férfi és egy nő eggyé válnak

Befedtem szememet
a szomorúság porával
míg gyöngyökkel teli tengerré nem váltak.

Minden könny, melyet mi teremtmények Őérte hullajtunk
(igazából) nem könnyek, mint azt sokan gondolják,
hanem gyöngyök...

A Lelkek Lelkére panaszkodom,
de nem vagyok siránkozó, csak nyíltan beszélek.

A szívem azt mondja, hogy szorongatja Ő,
de én csak nevetni tudok az ilyen színlelt sértettségen.

Légy elfogulatlan, Te, ki az igazság Dicsősége vagy.
Te, Lélek, ki szabad vagy a „mi” és az „én” gondolatától,
finom szellem valahány nőben és férfiban.

Mikor egy férfi és egy nő eggyé válnak,
az az „egy” vagy Te.
És mikor ez az „egy” is megsemmisül, ott vagy Te (igazából).

Hol van ez a „mi” és ez az „én”?
A Szerelmünknél.
Te alkottad ezt a „mi”-t és „én”-t
azért, hogy eljátszhasd
az udvariasság e játékát Magaddal,
hogyminden „te” és „én” egy lélekké váljanak
és feloldódjanak végül Szerelmükben.

Ez mind igaz. Jöjj!
Te, ki a Teremtő Szó vagy: *Légy*.
Te, ki oly leírhatatlan vagy.

Lehetséges-e látni Téged testi szemekkel?
Képes-e a gondolat felfogni nevetésed és gyászod?

Most mondd meg, lehetséges egyáltalán meglátni Téged?
Egy ilyen szív csupán kölcsönökből él.

A szerelem kertje határtalanul zöld,
és számos gyümölcsöt terem a bánaton és örömmön túl.
A Szerelem e kettősségen túlmutat:
tavasz nélkül, ősz nélkül, mindig üde.

[I, 1779-1794]

A nyelv

Ó, nyelv, te egy végtelen kincs vagy.
Ó, nyelv, de egyúttal végtelen fertő is.

[I, 1702]

Önátadás

Illik a nagylelkű emberhez a pénzadomány,
de a szerelmesek bőkezűsége valójában
lelkük önátadása.
Ha Isten kedvéért kenyeret adsz,
kenyeret kapsz viszonzásul;
ha életedet adod Őérte,
az Élet lesz a jutalmad.

[I, 2235-36]

A nő Isten egy sugara

Mohamed azt mondja:
„A nő felülkerekedik a bölcseken és az értelmeseken;
míg a tudatlanok zsarnokoskodnak felettük.”
Hiányzik belőlük a gyengédség és odaadás,
mert az ösztönviláguk tombol.

A szeretet és szelídség emberi tulajdonságok;
az agresszió és bujaság állatias.

A nő Isten egy sugara.

Ő nem az a földi szerető.

Úgy is mondhatnád:

Ő teremtő, nem pedig teremtmény.

[I, 2433-37]

A szerelmesek ajándékai

Ha egy spirituális okfejtés önmagában elegendő lenne,
a világ teremtése

hiábavaló és értelmetlen lett volna.

Ha a szerelem csak spirituális volna,

a böjtölés és áhítat gyakorlatai

nem léteznének.

A szerelmesek ajándéka egymásnak,

a szerelemre nézve nem más, mint formalitás;

mégis egy láthatatlan

szerelemről tanúskodnak.

[I, 2625-27]

Böjtölés

Csendesítsd el a gondolatokat, böjtölj:

a gondolatok, mint az oroszlán és a vad szamár;

az emberi szív bozótjában tanyáznak.

A böjt az egészség legelső alapelve;

az önmegtartóztatás jobb minden orvosságnál;

A vakaródzás csak fokozza a viszketést.

Böjtölj, és lásd meg a szellem erejét.

[I, 2909-11]

Fényezz

Ha minden dörzsölés irritál,
hogy fog kifényesedni a tükröd?

[I, 2980]

A léleksebész

Kitisztíthatja-e egy szennyezett patak
vize a trágyát?
Elsöpörheti-e az emberi tudás
az érzéki én tudatlanságát?
Hogyan formálhatná meg egy kard a saját markolatát?
Menj, és bízd rá e seb gyógyítását egy sebészre,
míg be nem lepik úgy a legyek,
hogy már nem is látni.
Ezek a te önző gondolataid,
és minden birtoklási vágyad.
A seb a te saját fekete lyukad.

[I, 3221-24]

A gyöngy

Mindenki úgy fél haláltól,
de az igazi szúfik csak nevetnek:
semmi nem rendíti meg a szívüket.
Ami az osztriga héjának csapás,
az a gyöngyöt nem éri.

[I, 3495-96]

Az embrió

Mikor eljön az embriónak az idő,
hogy életet leheljenek belé,
a nap segíteni kezd.
Ez az embrió mozgásba lendül,
mivel a nap a szellemmel éleszti.

Más csillagoktól ez az embrió
csupán benyomásokat kapott,
míg a nap rá nem ragyogott.
Hogy kapcsolódott össze
a sugárzó nappal
az anyaméhben?

Az érzékeink fátylán túli úton:
az úton, ahol az aranyat táplálják,
ott, ahol egy közönséges kő gránittá válik
és a rubin vörössé,
ahol a gyümölcs megéri,
és ahol bátorsága támad
a félelemtől tébolyultnak.

[I, 3775-3782]

A sötétség

Az éjszaka elnyeli a nappal teendőit;
s a tétlenség újratölti az elmét.
Aztán a nap váltja fel az éjszakát,
és a tétlenség vész oda a fénnel.
Habár alszunk és pihenünk a sötétben,
nem a sötétség hordozza az élet vizét?
Frissülj fel a sötétségben.
Nem hozza vissza egy pillanatnyi csend
a hang csodáját?
Az ellenétek, ellentéteken keresztül születnek:

a szív fekete magjába
helyezte el Isten a szeretet végtelen fényét.

[I, 3861-65]

Engedély a rombolásra

Egyedül neki szabad törni-zúzni,
mert egyedül ő képes mindent helyrehozni.
Aki tudja, hogyan kell összevarrni,
tudja (azt is) hogyan kell széttépni:
bármit is adjon el Ő,
valami jobbat vesz érte cserébe.
Ő dönti romba a házat,
aztán egy pillanat alatt
élhetőbbé teszi, mint valaha.

[I, 3882-86]

Akarva, akaratlanul

A hívő készségesen meghajol,
hogy Isten kedvébe járjon.
A hitetlen is imádja Istent, de akaratlanul,
valamilyen más vágyat hajtva.
Igen, jól karbantartja a Király erődjét,
de a várkapitánynak vallja magát.

[II, 2544-46]